

שיפוט בעבירות תעבורה בצבא – דגשי הסניגוריה הצבאית

חייל או אזרח עובד צה"ל הנוהג ברכב צבאי נתון לשיפוט המערכת הצבאית בגין תאונות דרכים ו/או עבירות תנועה המבוצעות על ידו במהלך הנהיגה ברכב. בגין עבירות תנועה חמורות (כגון מעבר ברמזור אדום, אי עצירה בתמרור עצור, מהירות של מעל 20 קמ"ש מעל המותר, שימוש בפלאפון ללא דיבורית) ותאונות דרכים שכתוצאה מהן נגרם נזק של 6,000 ש"ח ומעלה¹ ו/או חבלת גוף - מוגשים, דרך כלל, כתבי אישום לבתי הדין הצבאיים לתעבורה במחוזות השונים. כתב אישום שהוגש לבית דין צבאי, נותר על כנו גם לאחר שהנאשם השתחרר מצה"ל. כמו כן ניתן להגיש כתב אישום כנגד חייל בגין עבירת תעבורה עד 180 יום לאחר שחרורו מצה"ל.

ייעוץ משפטי בנושאי תעבורה

נאשם, שהוגש כנגדו כתב אישום בבית דין צבאי לתעבורה זכאי לקבל ייעוץ, ללא תשלום, מן הסניגוריה הצבאית טרם הדיון. **מומלץ ורצוי** לקבל ייעוץ משפטי של סגור (צבאי או פרטי לפי בחירת הנאשם) לפני המשפט. עורך דין יכול לבחון את החומר ולעמוד על טיבו מבחינה משפטית, וכן לנסות לבטל את האישום או להגיע להסדר טיעון המקל עם הנאשם.

עבור חיילים המשתייכים למחוזות חיל אויר, חיל ים, מרכז, מטכ"ל ועורף ניתן ייעוץ במשרדי הסניגוריה המחוזית והוא **מותנה בתיאום מראש** - נא לתאם פגישה בטלפון: 03-5126628/514/590. (מטכ"לי: 0398-6628).

עבור חיילים המשתייכים למחוז דרום ומז"י מותנה הייעוץ **בתיאום מראש** בטלפון: 08-8619324/52. (מטכ"לי: 0307-9324)

עבור חיילים המשתייכים למחוז צפון מותנה הייעוץ **בתיאום מראש** בטלפון: 04-8245732/848. (מטכ"לי: 0404-5732/848).

מומלץ להביא לפגישת הייעוץ כל מסמך הרלוונטי לביצוע העבירה או לעניין העונש (לרבות המלצות מפקדים ומסמכים הנוגעים לנסיבות אישיות).

חייל המבקש לערער לבית הדין הצבאי לערעורים על פסק הדין בבית הדין לתעבורה, מתבקש לפנות בעניין זה לסניגוריה הצבאית הראשית, בטל. 03-5691729/30. (מטכ"לי: 0302-1729/30).

דיון בבית דין צבאי לתעבורה

נאשם שהוגש כנגדו כתב אישום בבית דין צבאי לתעבורה ישפט בפני שופט יחיד, שהוא שופט משפטי. ככלל, לא יהיו נוכחים באולם תובע או סניגור, אלא אם מדובר בעבירה עם היבט חומרה, שאז היוזמה לייצוג יכולה לבוא מצידו של השופט אך גם מצידו של התובע ו/או הסגור. בכל מקרה, לא ייתכן מצב שבו יתנהל משפט בנוכחות תובע וללא ייצוג של סניגור, אלא אם בחר הנאשם לייצג את עצמו.

לנאשם יש זכות להתייעץ עם סניגור בטרם ישפט, והוא רשאי גם לבקש לשם כך דחייה של הדיון. מומלץ בכל מקרה להתייעץ עם סניגור בטרם דיון התעבורה, בין השאר על מנת לבדוק אפשרות של ביטול כתב האישום מטעמים משפטיים, או גיבוש הסדר טיעון, או אפשרות לטעון טענות שונות בנוגע לאישום.

בכל מקרה עומדת לנאשם הזכות לעיין בחומר החקירה שנמצא בידי השופט, עוד בטרם הדיון. מומלץ לעשות כן ולא להגיע למשפט מבלי לקרוא מראש את חומר החקירה.

¹ כתבי אישום רבים מוגשים על סמך הערכת השמאי הראשונית הנמצאת בתיק החקירה. אם עלות התיקון שבוצע בפועל נמוכה מרף הנזק (6000 ₪) ניתן להתבסס על כך בבקשה שיגיש הסגור לביטולו של כתב האישום והמרתו בהליך משמעותי.

שיפוט בהיעדר נאשם:

בית הדין הצבאי **רשאי** לדון נאשם שלא בפניו, אם הנאשם לא התייצב למשפט ובית הדין סבור, כי הוזמן כדן וכי אין צידוק לאי התייצבותו, או אם ביקש הנאשם בכתב לקיים את הדיון שלא בפניו. במקרים בהם מבקש הנאשם להישפט שלא בפניו, מומלץ לצרף מכתב נלווה קצר והמלצות של מפקדיו, הכוללות פירוט בדבר הצורך שלו ברישיון הצבאי, וכן רצוי לצרף מסמכים המעידים על הצורך שלו ברישיון האזרחי. חשוב לציין, כי לבית הדין סמכות להורות על פסילת רישיון הנהיגה הצבאי והאזרחי או להורות על פסילת רישיון הנהיגה הצבאי בלבד או האזרחי בלבד). גם במקרה של שיפוט בנוכחות הנאשם מומלץ להביא מראש המלצות מפקדים המעידות על הצורך ברישיון הנהיגה, וכל מסמך המעיד על כך (כגון – פנייה ממעסיק אזרחי).

נאשם שנשפט שלא בפניו, בעל כורחו, ומבלי שביקש זאת מראש, רשאי, תוך **15 יום** מיום שנודע לו על פסק הדין, לבקש לבטל את פסק הדין אם לא זומן כדן, וכן הוא רשאי לערער על פסק הדין לבית הדין הצבאי לערעורים. יובהר עם זאת, כי פסק הדין יבוטל רק במידה והזימון לא נעשה כדן או כאשר התוצאה יוצרת עיוות דין משמעותי, והדבר אינו נעשה כעניין שבשגרה. על כן מומלץ, במקרים בהם ביקש הנאשם לדחות את הדיון, לוודא מראש ועוד לפני יום הדיון, כי אכן בית הדין דחה את הדיון. אם התשובה שלילית והדיון לא נדחה – להקפיד להגיע לבית הדין על מנת שלא יוצר מצב של שפיטה בהיעדר הנאשם.

ענישה:

יצויין, כי בית הדין הצבאי לתעבורה רשאי, במסגרת גזר הדין, לגזור על הנאשם, כל עונש שרשאי בית דין צבאי מחוזי להשית על נאשם, לרבות עונש מאסר, אולם העונש השכיח הוא עונש של **פסילת רישיונות הנהיגה הצבאי ואזרחי, קנסות ופיצויים**. עונש פסילת הרשיונות נחשב לעונש שכיח למדי בבתי הדין הצבאיים לתעבורה, גם במקרים שבהם ביצוע עבירה דומה במיגזר האזרחי יוביל לדו"ח משטרת תשלום קנס בלבד. לכן, כאמור, מומלץ להתייעץ עם סניגור עוד בטרם הדיון ולברר מה העונש שניתן להטיל בגין העבירה המופיעה בכתב האישום.

ישנן עבירות תעבורה מסויימות אשר הרשעה בהן עלולה להביא באופן כמעט אוטומטי **לפסילת מינימום של הרשיון הצבאי והאזרחי** למשך **שלושה חודשים** (למשל – מקרים של נהגים שנרדמו במהלך הנהיגה, נסיעה לאחור ללא מכוון, ועוד). על כן מומלץ, כאמור, לפנות לסניגוריה לייעוץ בטרם הדיון על מנת לבדוק האם כתב האישום הוא כזה שהרשעה בו גוררת פסילת מינימום, וכיצד ניתן להתמודד עם הדבר עוד בטרם המשפט.

הפקדת רישיון הנהיגה

נאשם שהורשע והושת עליו עונש פסילת רישיון נהיגה צבאי ו/או אזרחי יתבקש להפקיד את הרשיונות במזכירות בית הדין הצבאי או במשרד הרישוי הצה"לי ביפו. בעניין זה, מצאנו לנכון להדגיש, כי אם אחד מן הרישיונות האמורים אינו תקף או אינו מצוי בידי הנאשם (כיוון שאבד, נגנב, פג תוקפו, או שטרם נמסר לידיו ע"י סמכות הרישוי) יהיה על הנאשם לפנות אל משרד הרישוי (בתיאום מראש) בכדי לערוך **תצהיר** אשר יופקד ויחליף את הרישיון החסר. אם לא יופקד הרישיון או תצהיר, לא תחל להימנות תקופת הפסילה על ידי גורמי משרד הרישוי. ויודגש: על הנאשם מוטלת האחריות לוודא כי משרד הרישוי החל למנות את תקופת פסילת הרישיון.

ערעור והקלה בעונש

אם והנאשם סבור כי הורשע שלא בצדק או כי ניתן לו עונש חמור על ידי שופט התעבורה, ניתן לערער על פסק הדין במהלך התקופה של **15 ימים** לאחר שפסק הדין הודע לנאשם. לצורך הגשת הערעור מומלץ לפנות לסניגוריה הצבאית הראשית, שם יבדק התיק ואם תמצא הצדקה להגשת ערעור יוגש הערעור על ידי הסניגוריה. מומלץ לפנות מוקדם ככל האפשר לאחר מתן פסק הדין, על מנת לאפשר לסניגוריה לקבל את התיק ולבחון עוד בטרם תחלוף תקופת ה-15 ימים.

עם זאת, יש לזכור כי בית הדין הצבאי לערעורים אינו מקום לעריכת "משפט חוזר", וכל תפקידו הוא לבדוק האם הנאשם הורשע כדין ואם עונש שהוטל הינו סביר, אם לאו. על כן מידת התערבותו בפסקי הדין שניתנים בבתי הדין הצבאיים לתעבורה אינה גבוהה. לכן רצוי לנסות להתגונן בפני האישום עוד בטרם הדיון, בבית הדין הצבאי לתעבורה, בדרך של פניה לסניגוריה בטרם הדיון ולא לסמוך על האפשרות להקלה בעונש באמצעות ערעור.

ישנה אפשרות נוספת להקלה בעונש, אם כי היא נדירה למדי. אפשרות זו הינה לפנות לראש המחוז השיפוטי, בהתאם למחוז השיפוט (בדרך כלל –מפקד הפיקוד הרלוונטי), ולבקש ממנו להקל בעונש. אפשרות זו יכולה להיות רלוונטית בעיקר במקרים שבהם שלילת הרשיון פוגעת באופן משמעותי ביכולת ביצוע התפקיד הצבאי, והפניה צריכה להיות מגובה במכתבי מפקדים המאשרים זאת. כאמור, ההתערבות של ראשי המחוזות השיפוטיים אינה שכיחה, אולם הסמכות קיימת. יצויין, כי לא ניתן להגיש ערעור **ובמקביל** לפנות לראש המחוז השיפוטי.

אורנה דוד, אל"ם

הסנגורית הצבאית הראשית